МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ ТА МИСТЕЦТВ
Кафедра теорії і історії мистецтв

УДОВІЧЕНКО АННА

«Символізм жіночих образів у графічній серії Вікторії Телетьєн «Ніжність»»

Дипломна робота студентки четвертого курсу
перший ступень («бакалаврський») вищої освіти
спеціальність 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація», ОПП «Мистецтвознавство»

Науковий керівник:
ст. викл. кафедри ТІМ,
канд. мист.
Корнєв А. Ю.
Національна шкала____
Кількість балів:_____
Оцінка ECTS_____

Харків-2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....3
РОЗДІЛ 1. АНАЛІЗ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ……. 5
1.1. Література, присвячена символізму в європейському мистецтві……5
1.2 Публікації про творчий шлях В. Телетьєн…….24
РОЗДІЛ 2. ТВОРЧІСТЬ ВІКТОРІЇ ТЕЛЕТЬЄН……..……31
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ГРАФІЧНОЇ СЕРІЇ «НІЖНІСТЬ» В.ТЕЛЕТЬЄН…….36
ВИСНОВКИ……43
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ……..45
ДОДАТОК А
ДОДАТОК Б

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасне актуальне мистецтво трактується як мистецтво, яке враховує контекст, зміст, форму, засоби виразності та способи репрезентації. Це важливий аспект у сучасному мистецтві, оскільки відображає сучасні соціокультурні реалії та відповідає на сучасні виклики та тенденції. Сучасне актуальне мистецтво може бути експериментальним, інноваційним та провокаційним, сприяючи розширенню меж і перетину мистецьких жанрів та практик. Вивчення цього аспекту мистецтва допомагає краще зрозуміти сучасні мистецькі течії та їх вплив на сучасне суспільство.

Важливим у сучасному мистецтві залишається символізм, він допомагає художникам виразити складні ідеї та концепції через образи, що переймають глядача і залишають йому багато простору для власних роздумів та тлумачень. Акцент на символічну складову та експериментальний підхід сучасних митців важливий у контексті розвитку сучасного мистецтва. Дослідження творчості конкретного митця, такого як Вікторія Телетьєн, може принести цінний внесок у розумінні тенденцій мистецтва в України на початку XXI століття. Вікторія Телетьєн є мисткинею з Донецьку, яка навчалася у ХДАДМ і представляє актуальне мистецтво на теренах України та є мисткинею «універсального» мистецтва.

У творчості Вікторії Телетьєн важливу роль відіграють елементи символізму. Вона часто використовує алегорії та приховані послання у своїх роботах, що додає їм глибину та загадковість. Її картини можуть викликати різні емоції та асоціації у глядача, оскільки вони не завжди однозначно інтерпретуються. В роботах художниці закарбовано безліч цікавих символічних і алегоричних дефініцій, які потребують висвітлення у мистецтвознавчому дискурсі.

Враховуючи вищесказане, тема є актуальною, також важливо відмітити, що мистецтвознавчих досліджень творчості Вікторії Телетьєн досі не проводилося.

Метою дослідження є аналіз символічної та алегоричної складової жіночих образів у графічній серії Вікторії Телетьєн «Ніжність». Для досягнення мети були поставлені наступні **завдання:**

– визначити стан наукової вивченості теми;

– проаналізувати графічну серію «Ніжність»;

– визначити наявність та дефініції символічних і алегоричних мотивів у графічній серії «Ніжність»;

– дослідити та проаналізувати символіку в жіночих образах графічної серії.

Об'єктом дослідження є жіночі образи, як концептуальна особливість графічної збірки «Ніжність». **Предметом** дослідження постає символізм у жіночих образах та його трактування мисткинею.

Робота складається з трьох розділів загальним обсягом 44 сторінки, списку літератури (47 позицій), додатку з ілюстраціями (10 позицій), а також додатку з авторським інтерв'ю Вікторії Телетьєн.

Розділ 1.
АНАЛІЗ ЛІТЕРАТУРИ З ТЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Одним із джерел виникнення модернізму був символізм, який вже в XIX ст. оприлюднив відхід від реалізму в мистецтві. Символізм, відійшовши від реалізму XIX ст., відродив нові ідеї, образи та стильові пошуки попередніх культурних епох, таких як Античність, Середньовіччя, Відродження, класицизм, Просвітництво та романтизм, дав основу для різних модерністських течій.

1.1. Література, присвячена символізму в європейському мистецтві.

Символізм – це художній і філософсько-естетичний напрям, який сформувався в західноєвропейській культурі наприкінці 60-х – на початку 70-х рр. XIX ст. Спочатку символізм розвинувся в літературі, згодом запанував і в інших видах мистецтва – образотворчому, музичному та театральному мистецтві. Сутність цього напряму полягає в цілеспрямованій спробі символізувати зовнішні та матеріальні прояви світу з метою пізнати його трансцендентний зміст. «Центральним компонентом символістичного світогляду є символ, тобто узагальнене розуміння умовного знаку, що поєднує в собі властивості абстрактного поняття (характерного для науки чи філософії) або алегорії (як багатозначного художнього образу, оточеного численними асоціаціями)» [1, с.6]

У розвитку новітніх модерністських течій в українському мистецтві першої третини XX ст. можна простежити два шляхи. Про це пише у своїй роботі викладач кафедри історії і теорії мистецтва ЛНАМ, Юлія Бабунич: «Перший полягав у запозиченні провідних ідей із Західної Європи май же без змін (як от футуристи), другий — у творенні нових художніх напрямів на основі власних традицій (до прикладу, школа М. Бойчука)» [1, с.11].

Опрацьовуючи питання поглядів щодо природи зооморфізму як результату асоціативного зв'язку між твариною та людиною, науковці з'ясували,

що «…основними джерелами їх виникнення є об'єктивні знання про тварину й подальші переосмислення цих знань відповідно до етнічного менталітету та міфологічно-релігійних уявлень» [31, с.20] .

Зооморфні образи завжди були в культурі і залишалися значущими протягом тисячоліть, кодуючи у собі культурні сенси різних епох, які формували систему уявлень суспільства. Тому осмислення ролі зооморфних образів, їх використання та інтерпретації в культурі, а також аналіз прихованих у них сенсів дозволяють розширити уявлення про систему взаємодії людської цивілізації та природи в історико-культурному контексті.

У контексті нашого дослідження вважаємо необхідним систематизувати жіночий образ, як символ в певну типологію: першосимволи (архетипи), рослинні символи, символи тварин і антропоморфні символи.

Символіка кольору не тільки в мистецтві, а й у повсякденному житті пов'язана з емоційною реакцією на нього, що, як ми відзначили, має природну, фізичну основу. Жовтий колір викликає відчуття тепла, світла, жвавості, веселощів, легкості. Зеленувато-жовтий діє як щось злегка отруйне, сірчисте, жорстке та символізує: жовтий колір – життя, світло, радість, розкіш, шлюб, повагу до старості. В свою чергу, яскраво-жовтий уособлює заздрість, свавілля, ненависть, брехливість. Тоді як помаранчевий колір символізує тепло, святковість, чарівність, владу, марнославство.

Цікавим є те, що найбільш дієвим і активним кольором, якого важко придушити іншими є червоний колір; світлі відтінки діють збудливо, наступально, а ось темні відтінки червоного кольору символізують кров, любов, пристрасть, свободу, революцію, вогонь, святковість.

Привертає увагу сполучний, заспокійливий, мирний, пасивний колір – зелений, який відступає, особливо поруч з жовтим, помаранчевим і червоним, але відтісняє синій на другий план; тоді як світло-зелений – жвавий, веселий, а темно-зелений – холодний, стриманий. Символіка зеленого кольору така: надія, спокій, мир, родючість, туга.

Художники активно оперують різного роду символікою, яка з плином часу модернізується, при цьому надаючи творам багатозначності.

Ще одним важливим аспектом у нашому досліджені є питання гендеру та феміністичний рух. «Історія фемінізму як руху починається в епоху Нового часу і сягає своїми витоками до ідеї загальної рівності людей на землі. У XVIII столітті формується теорії рівності статей» [32, с.115]

Стаття Н. Дем'янової Символіка образів в українському живописі (на прикладі теоморфних, антропоморфних і зооморфних зображень) написана в філософському, культурологічному дискурсі, торкається мистецької проблеми розквіту та розвитку семантики кольору на теренах України, розглянуто як саме і в якому напрямку український живопис розвивається та наповнюється алегоріями, символічними та міфологічними образами.

Більш глибоко також описує питання символу, його багатогранність, кольоровість та дефініцію. «Український живопис насичений алегоріями та символами: ця тенденція бере початок іще в трипільському мистецтві та продовжується протягом століть аж до образотворчості модернізму та постмодернізму. В роботі розглянуто характеристику, зміст та символічне значення тео, антропо і зооморфних образів. Символ, навіть зовсім простий, надзвичайно потужна сила, яка викликає з глибини підсвідомості спогади, асоціації, знання, досвід. Для кожного народу й культури існують власні символи. Символи стають символами символів. Наше життя сповнене симулякрів. Ми й самі символи» [12, с.153]. Метою статті постає висвітлення питання семантики кольору, як зазначає сама Наталія Дем'янова.

Рада Михайлова, докторка мистецтвознавства, також вивчає питання образів, тема яка цікавить мене особисто в написанні цієї роботи. В збірці «Українська академія мистецтва» випуск 31, яка відноситься до категорії мистецтвознавства опубліковано статтю «Українське мистецтво в образах та персоналіях ХХ – початку ХХІ ст.» Рада Михайлова розглядає представників різних художніх шкіл, таких як Харківська художня школа, Київська, та Одеська

художня школа. В Харківській художній школі виділяє Тетяну Яблонську. [28, с. 91].

Також не треба випускати з наукового огляду новітній погляд на сучасне мистецтво. Цього питання торкається В. Д. Сидоренко у дослідженнні «Візуальне мистецтво від авангардних зрушень до новітніх спрямувань. Розвиток візуального мистецтва України XX–XXI століть». До нього авангардне мистецтво України не стало для наших науковців об'єктом глибокого і всебічного культурологічного та мистецтвознавчого аналізу. Отож рецензована праця, по суті, є першою спробою накреслити підходи і висловити погляд на основні процеси, що відбувалися в художньому житті України впродовж XX століття. Книга Віктора Сидоренка є актуальним, глибоким науковим доробком, що висвітлює недосліджену ділянку в історії українського мистецтва, а відтак певною мірою заповнює лакуну в галузі виявлення й аналізу авангардної лінії розвитку вітчизняної культури і є значним внеском у розвиток українського мистецтвознавства» [36 с. 474].

Наступна монографія присвячується дослідженню та розкриттю культурологічний та мистецьких тем. Монографія написана кандидатом філософських наук Олексієм Босенко, співробітником Інституту проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України, має назву «Случайная свобода искусства». Загальні питання описані також в публікації М. О. Криволапова, присвяченій мистецтву та художній критики України XX ст.

В науковій статті Т. Білан «Символічність образотворчого мистецтва в часі і просторі культури» науковець доходить до висновку, що символічність в мистецтві має різні аспекти та гілки тлумаченння. Розглядається символічність в різних часових просторах. Білан Т. зазначає: «Тенденцію символічності образотворчого мистецтва простежуємо в часо-просторовому аспекті: «синкретичний символізм» – «міфологічний символізм» – «ранньохристиянський символізм» – «середньовічно-богословський» – «дидактичний символізм» – «ренесансний символізм» –

«необароковий символізм» – «модерністський символізм» – «постмодерністський символізм».

Трактуємо символізм не тільки як конкретний стиль, а радше як мистецький підхід, як будь-яке образне, інтуїтивне в живописі та мистецтві загалом» [5, с. 58]. І наразі важливо, що в цьому науковому досліджені розглядається символізм саме в сучасному контексті, в дискурсі модерну, актуальності та сучасності. Даний текст містить аналіз символічності образотворчого мистецтва в українському та зарубіжному контексті через призму часового та просторового становлення культури. Автор розглядає символічність мистецтва від первісних форм до сучасності, показуючи, що в мистецтві людина та світ виражаються у символах, що переносять поза межі конкретного візуального образу різні смисли або натякають на них.

Текст також наводить приклади символічних образів у різних епохах, включаючи палеоліт, мезоліт, неоліт, епос бронзи, епоху залізного віку, грецьке мистецтво, середньовіччя та Відродження. Автор констатує, що символізм українського образотворчого мистецтва поєднує в собі зарубіжні традиції та власну національну образотворчо-символічну мову, що виражається в часі та просторі української культури. Також в тексті простежується тенденція символічності образотворчого мистецтва в часо-просторовому аспекті через ряд епох: "синкретичний символізм", "міфологічний символізм", "ранньохристиянський символізм", "середньовічно-богословський", "дидактичний символізм", "ренесансний символізм", "необароковий символізм", "модерністський символізм", "постмодерністський символізм". У цілому, текст пропонує глибокий аналіз символічності українського та зарубіжного образотворчого мистецтва через призму його розвитку в часі та просторі.

У статті також звертається увага на символічність українського образотворчого мистецтва. Зазначається, що воно поєднує в собі як зарубіжні традиції, так і власну національну образотворчо-символічну мову, яка виражається в часі та просторі української культури та ментальності українця.

Стаття також розглядає різні епохи українського образотворчого мистецтва з точки зору символічності. Наприклад, вказується на символічність релігійно-культових архітектурних споруд у пізньому неоліті та епосі бронзи, а також на символічне призначення творів мистецтва в епоху залізного віку.

Крім того, стаття звертає увагу на символізм українського образотворчого мистецтва у різних епохах, таких як «синкретичний символізм», «міфологічний символізм», «ранньохристиянський символізм», «середньовічно-богословський символізм», «дидактичний символізм», «ренесансний символізм», «необароковий символізм», «модерністський символізм» та «постмодерністський символізм».

Отже, стаття проводить аналіз символічності українського та зарубіжного образотворчого мистецтва, вказуючи на їх специфіку та особливості у різних епохах. Дослідження символічних елементів допомагає краще зрозуміти глибинний зміст та значення мистецтва, а також його вплив на сприйняття та інтерпретацію культурних цінностей.

Ю. Бойко в своїй інтернет-публікації розповідає думки про сучасне мистецтво. Одним з основних факторів, що заважають розвитку українського мистецтва, є недостатнє фінансування. Культура і мистецтво не отримують достатньо коштів з бюджету, що обмежує можливості митців для реалізації своїх творчих задумів. Це призводить до зниження якості та кількості художніх проектів.

Також важливим фактором є відсутність системи підтримки та стимулювання талановитих молодих митців. Багато обдарованих художників не мають можливості отримати професійну освіту або знайти роботу в сфері мистецтва. Це призводить до того, що багато талановитих людей виїжджають за кордон у пошуках кращих умов для розвитку свого таланту. Крім того, українське суспільство не завжди цінує і розуміє значення мистецтва. Багато людей вважають, що культура і мистецтво не є пріоритетними сферами і не вкладають достатньо зусиль у їх підтримку. Це призводить до недостатнього інтересу до українського мистецтва і низького рівня його сприйняття. Також слід

зазначити, що українське мистецтво часто стикається з цензурою та політичним впливом. Деякі твори мистецтва можуть бути заборонені або обмежені у показі через свою критичну позицію щодо влади або непопулярність серед політичних еліт.

Отже, нинішня ситуація українського мистецтва є складною через низку факторів, що заважають його розвитку. Проте, необхідно прикласти зусилля для покращення умов для художників, забезпечення фінансування та популяризації української культури і мистецтва.

В магістерській праці В. В. Водяної «Символіка жіночих образів у європейському живописі кінця XIX- XX століття», дослідниця достатньо грунтовно вивчає символізм саме в дискурсі жіночих образів, якому авторка присвячує цілий підрозділ. Розділяє символіку жіночих образів на певну типологію, а саме архетипи, рослинні, тваринні символи та символи антропоморфні. Також В. В. Водянова торкається теми символіки кольору, від якої залежить дуже багато в зображеному. Трактування символіки кольору є дуже важливим у наукових дослідженнях, про що і пише авторка: «Слід окремо зазначити, що цілий пласт мистецтва кодує свої смисли через колір. Виходячи з зазначеної позиції, виникла необхідність проаналізувати символічне значення кольору…. Символіка кольору не тільки в мистецтві, а й у повсякденному житті пов'язана з емоційною реакцією на нього, що, як ми відзначили, має природну, фізичну основу. Так, жовтий колір викликає відчуття тепла, світла, жвавості, веселощів, легкості. Зеленувато-жовтий діє як щось злегка отруйне, сірчисте, жорстке та символізує: жовтий колір – життя, світло, радість, розкіш, шлюб, повагу до старості. В свою чергу, яскраво-жовтий уособлює заздрість, свавілля, ненависть, брехливість. Тоді як помаранчевий колір символізує тепло, святковість, чарівність, владу, марнославство» [8, с. 20].

Цей текст визначає дослідження символіки жіночого образу в європейському мистецтві кінця XIX-XX століть. Автор аналізує символіку жіночого образу у контексті символізму як художнього спрямування образотворчого мистецтва. Також пропонується типологія жіночих образів на

основі застосування архетипів, рослинних, тваринних та антропоморфних символів. Визначено основні засоби створення символічних образів (інтерпретація, стилізація, трансформація, метафоризація). Встановлено, що використання символічних образів у навчальному процесі активізує пізнавальну та творчу діяльність студентів. Також розглядаються можливості та умови використання мультимедійної презентації як засобу оптимізації навчального процесу у вищій школі. Визначено педагогічні вимоги до створення та впровадження презентаційного навчального матеріалу у навчальний процес. Розроблено дидактичні та методичні матеріали, презентацію та ілюстративний матеріал для проведення занять з історії образотворчого мистецтва за темами: "Систематизація специфіки жіночого образу епохи польського модерну"; "Класифікація жіночих образів польської сецесії".

Дослідження Б. Фролова про систематизацію розвитку символу у двох напрямках дуже цікаве і важливе для розуміння еволюції символіки. Перший напрямок, пов'язаний з розвитком точних знань через математичні розрахунки, показує, як символи використовувалися для створення систем обрахунків ще в давні часи. Це свідчить про те, що символи мали велике значення для організації знань і спрощення складних обчислень. Другий напрямок, пов'язаний з розвитком образу і естетичного осягнення людиною навколишнього середовища, також дуже цікавий. Відображення магічно-ритуальної практики та міфологічних уявлень у символах та образах вказує на глибинне символічне навантаження примітивних знарядь праці та інших предметів. Це показує, як важливо було для людей відображати своє сприйняття світу через символи та образи ще у давні часи. Ці два напрямки розвитку символу доповнюють один одного і вказують на складність та багатогранність символіки у житті людини. Дослідження таких аспектів допомагає краще зрозуміти значення символу в культурі та історії людства. Інтерпретація жіночих образів у живописі М. Врубеля дуже цікава і глибока. "Царівна-лебідь" дійсно є символом жіночої краси, таємниці та божественності. Образ жінки-птаха, який поєднує в собі

природність та штучність, створює враження магічності та естетичної привабливості.

Зооморфна символіка, яка використовується для зображення жіночих образів, дійсно має велике значення. Поєднання образів жінок з тваринами може вказувати на різноманітні аспекти жіночості, включаючи грацію, силу, мудрість та таємничість. Систематизація найбільш розповсюджених поєднань образів жінки з тваринами допоможе краще зрозуміти символічне значення цих

Аналізуючи літературу, яка стосується суто «символіки змії», як важливого елементу в темі обраного наукового дослідження, треба сказати про науково наповнену роботу кандидата філософських наук О. О. Смольницької, яка в своєму дослідженні «Міфологеми жінки-змії і водяного божества у вибраній поезії Віри Вовк» розглядає та грунтовновивчає використання образу жінки-змії у мистецтві. Це стосується не тільки образотворчого мистецтва, дискурс вивчення наукової теми спрямований на образність та символізм в літературі, зокрема в поезії. В роботі можна познайомитись з різними дефініціями змії, від того як вона зображена, що її оточує, в якій позі знаходиться – і це впливає на зміст, тлумачення образу змії. Як зазначає О. О. Смольницька: «Відомо, що змія (змій) – це амбівалентний символ (образ, емблема, міфологема), який існує майже в усіх міфологіях і відіграє важливу роль. Змія – персонаж багатьох вірувань, забобонів, сновидінь, фольклорних витворів, ... Семантика цього божества широка і означає, залежно від контексту, мудрість, гріх, диявола, час, народження – смерть тощо» [35, с.70].

У науковій публікації І. О. Міськова під назвою «Дракон (змій, змія) як символ: Схід- Захід» розглянуто різні трактовки символу змії та дракону, в різних віруваннях, традиціях Сходу та Заходу. Автор звертає увагу на те, що « ... із змією, змієм чи драконом ототожнювався образ ворога. Повертаючись до легенди про Св. Георгія, коли він з’явився на білому коні та вразив списом пащу змія, зображення його образу залишилося незмінним. Безстрашність Св. Георгія виявилася в звільненні ним царівни Аї від дракона» [30, с. 158].

Авторка магістерської роботи В. Водянова плавно переходить від «кольору» до теми зображення жінки з твариною, і більш грунтовно досліджує тему символіки та шукає його дефініцію. Дослідження таких аспектів дозволить розкрити глибинне значення символів та їх роль у створенні образу жінки як мистецького об'єкту.: «Поступово простежується зміна поглядів у зображенні жіночого образу за допомогою символів тварин. Виникнення та розповсюдження в образотворчому мистецтві модерну кінця XIX століття породжує потужний психологізм жіночої хитрості, поєднаний із дивовижною красою.

Так, бельгійський символіст Ф. Кнопф. на одній із найбільш відомих робіт «Ніжність Сфінкса» у 1896 р., де жіноча подоба уособлюється міфологічній істоті із чуттєвим, вродливим обличчям, яка ніжно обіймає Едипа, але готова будь-якої миті знищити його своїми хижими лапами леопарда . Також на картині «Тваринне почуття» оголена спокуслива жінка, що постає символом хтивості, сидить в збудженому очікуванні на ліжку, яке знаходиться поза двома колонами, увінчаними черепами, що символізує смертельний гріх».

В інтернет-статті А. Збаражської «Жіночі образи в мистецтві» мова йде про жіночі образи в мистецтві, їх розвиток, значення та тлумачення. Жіночий образ у мистецтві дійсно має великий символічний потенціал, який привертає увагу глядачів і розширює можливості тлумачення. Через образи богинь, хтонічних істот, Femme Fatale та інших жіночих персонажів художники можуть виразити різні аспекти жіночої сутності, сексуальності, влади, трагедії або магії.

Реалістичність та натуралізм у зображенні міфологічних персонажів може створювати враження близькості до цих давніх образів, що допомагає глядачеві легше сприймати їх. Також важливою роллю є вибір прототипу для створення образу - часто вони можуть бути інспіровані реальними жінками, що оточують художника, а це додає особистого звучання та емоційної глибини до картини. Таким чином, жіночий образ у мистецтві не лише втілює символіку та магію, але й вражає реалістичним підґрунтям, що робить його доступним та привабливим для глядача. Цей опис дійсно дуже живописно передає магічну та заворожуючу сутність образів, створених Вотерхаусом в 19 столітті.

Також Фердинанд Ходлер, відомий своїми експресивними та символічними полотнами, що відображають теми кохання, смерті, гріха та містицизму. Образ Еви з полотна «Гріх» дійсно є одним з найбільш вражаючих творінь Ходлера. Його інтерпретація біблійної легенди про гріхопадіння, де Єва спокушується змією, є наповнена сексуальним підтекстом та міфологічними символами. Розташування змія на плечах Єви може вказувати на її спокусу та гріховні дії, але також може мати багатошаровий символічний зміст. Портрет Єви з фокусом на її очах, які дивляться на глядача, підкреслює її загадкову та пристрасну сутність, що захоплює уяву та викликає емоційну реакцію. Цей образ дійсно має потужну енергетику та еротичний вимір, які роблять його незабутнім для глядача.

В статті С. Ломовських «Рослинна символіка в традиційних українських орнаментах» досліджується символіка рослин у традиційних українських орнаментах, що має велике значення для розуміння культурної спадщини та ідентичності українського народу. Рослинні орнаменти в українській вишивці та інших видів народного мистецтва відображають не лише естетичні уподобання, але й мають глибоке символічне значення. У статті детально аналізується роль рослинної символіки в українських орнаментах, зокрема квіткової графіки. Звертається увага на номінацію та можливе значення окремих орнаментальних мотивів, що допомагає краще розкрити символічний потенціал цих образів.

Проблеми окремих орнаментальних груп у вишивках українців також розглядаються з точки зору їх історичного походження, еволюції та взаємодії з іншими культурними впливами. Це допомагає краще зрозуміти контекст, в якому виникли та розвивалися ці орнаменти, а також їх значення для українського народу. У результаті такого дослідження можна отримати нові уявлення про символіку рослин у традиційних українських орнаментах, їх роль у формуванні культурної ідентичності та спадщини. Аналіз квіткової графіки та інших рослинних орнаментів дозволяє краще розкрити багатогранність українського народного мистецтва та його символічне навантаження. «В основі рослинного орнаменту лежить культ поклоніння природі, рослині. Крім поширеного символу

«дерево життя», який зображається стилізовано у формі листя або гілок, у вишивках з рослинним орнаментом популярні стилізовані зображення Берегині, використання таких мотивів, як «виноград» – символ добробуту, щасливого одруження, «барвінок» – символ немеркнучого життя, «яблуко» – символ кохання тощо», пише С. Ломовських [26, с. 1].

Наступна мистецька стаття має назву «Сокральність мотивів рослинного світу в українському пластичному мистецтві» авторки В. Лотоцької Дослідження системи флористичних мотивів у творчості українських митців дійсно є важливим аспектом вивчення українського мистецтва. Квіткові мотиви, як найпоширеніші образи рослинного світу, мають глибокий символічний потенціал і можуть відображати різні аспекти світогляду та художньо-естетичні погляди авторів. Українські митці часто використовують рослинний світ у своїх творах як символи сакральності і ідеального довкілля. Вони надають цим образам особливе значення, що допомагає створювати атмосферу магії та духовності. Розуміння рослинних символів у творчості українських митців може розширити наше уявлення про їх творчий підхід та сприйняття природи.

Результати такого дослідження можуть виявити ключові світоглядні та естетичні аспекти, які лежать в основі творчості народних та професійних майстрів. Вони допоможуть краще зрозуміти, як рослинні мотиви втілюють ідею сакральності довкілля і як вони сприймаються як символи ідеального світу. Таке дослідження може розкрити багатогранність українського мистецтва та його зв'язок з природою, показати, яким чином рослинний світ стає об'єктом художнього осмислення та сприйняття. Аналіз квіткових мотивів у творчості українських митців може принести нові висновки про значення природних образів у формуванні культурної ідентичності та художнього вираження.

В. Лотоцька в статті наголошує, що одним із способів вираження людських почуттів були квіти: «З найдавніших часів одним із кращих засобів вираження людських почуттів у повсякденному житті є квіти, які традиційно несуть в собі не лише естетичні емоції, але й здійснюють певний зв’язок зі світом

прекрасного, є джерелом натхнення, творчих ідей і душевної рівноваги» [27, с. 2].

О. Карпенко в своєму аналізі-дослідженні «Аналіз основних тенденцій сучасного українського живопису воєнного часу та мистецькі паралелі» підіймає досить актуальну та наболілу тему сьогодення. Дослідження стилістичних рис сучасного українського образотворчого мистецтва воєнного періоду у взаємозв'язку з мистецтвом України XX століття є важливим аспектом вивчення розвитку українського мистецтва під впливом історичних подій. Методи дослідження, які ґрунтуються на компаративному аналізі візуально-пластичної мови сучасного українського мистецтва, дозволяють виявити спільні риси та відмінності від попередніх стилів та напрямків.

Порівняльно-історичний метод дослідження дозволяє аналізувати еволюцію мистецьких течій та стилів протягом різних історичних періодів, що допомагає зрозуміти вплив минулих подій на формування сучасного образотворчого мистецтва. Цей метод дозволяє виявити специфічні особливості та тенденції розвитку українського мистецтва під час воєнного періоду.

Аналіз стилістичних рис сучасного українського образотворчого мистецтва в контексті мистецтва України XX століття може допомогти виявити вплив історичних подій, соціокультурних та політичних процесів на формування художнього вираження сучасних українських митців. Результати такого дослідження можуть розкрити нові аспекти та тенденції у розвитку сучасного українського образотворчого мистецтва під час складних історичних умов.

Підсумовуючи можна зазначити, що характерними рисами в образотворчому мистецтві воєнного стану була плакатність, монументальність, узагальненість: «Воєнний період для українського мистецтва став певним кордоном, який відокремив образотворчі тенденції початку XXI століття і стилістичні ознаки 2022 року, який привніс нові мистецькі пріоритети і вимоги. У результаті проведеного аналізу встановлено, що вже зараз можна виокремити основні тенденції розвитку сучасного українського живопису воєнного часу. Якщо говорити узагальнено, то це передусім тенденція до плакатності,

узагальненості, монументальності. Героїзація образів звитяжних сторінок минулого в українській історії, а також оспівування образу України - жінки, стражденної, але незламної у боротьбі з ворогом. Набуває нового звучання застосування української символіки у творах живопису – прапор, герб, український орнамент тощо. Також зроблено спробу структуризації творів сучасного живопису за напрямами: 1. Риси графічності і плакатності; 2. Тенденції народного мистецтва та неопримітивізму; 3. Ознаки героїчного та епічного стилю; 4. Неореалізм» – пише О. Карпенко.

Ю. Куліш в філософській статті «Поняття символу: символи в українській культурі» досліджує культурологічний дискурс. Так, символи грають важливу роль у культурі та ідентичності будь-якого народу, у тому числі українського. Українська культура багата на символіку, яка має глибокі історичні корені і відображає духовність, традиції та цінності українського народу. Символи, такі як вишиванка, тризуб, калина, серце зі стрілою, сонце та інші, є не лише естетичними елементами, але й мають певне значення та символічне навантаження. Вони можуть відображати різні аспекти української історії, культури, вірувань та традицій.

Збереження та використання українських символів допомагає утримувати спадщину минулих поколінь, сприяє формуванню національної свідомості та підтримує почуття національної гордості. Тому вивчення та розуміння символіки української культури є важливим аспектом для збереження та розвитку українського національного духу. Символи є дуже складними та абстрактними поняттями, які виражають вищі форми знання та ідеї. Вони можуть мати глибоке психологічне значення і використовуються для вираження навіть найскладніших або незрозумілих концепцій.

Швейцарський психіатр К. Г. Юнг вважав, що символи є ключем до розуміння несвідомого та психічних процесів людини. Він порівнював символи з квітами, які виростають з рослин, стверджуючи, що символи є виявом психічних процесів людини. Символи завжди мають багато значень, і їх

багатозначність не може бути зведена до простої логічної системи. Це дає їм можливість виражати різні аспекти людського досвіду та сприймання світу.
Таким чином, символи можуть мати глибоке психологічне значення та використовуються для вираження складних ідеї, які можуть бути важко або неможливо передати словами.

М. Дмитренко в дослідженні «Символ. Символіка. Фольклор» підіймає питання розкриття поняття символу, символіки, історію їхнього дослідження в контексті традиційної культури. Вивчення народнопоетичної символіки є важливою галуззю досліджень в контексті традиційної культури. Символи в народній поезії виконують різноманітні функції, вони можуть виражати релігійні, моральні, соціальні та естетичні ідеали та цінності. Дослідження народнопоетичної символіки включає аналіз символічних образів, мотивів та метафор, які використовуються в народних піснях, казках, легендах та інших жанрах народної поезії. Це дозволяє розкрити глибинне значення цих творів та зрозуміти світогляд та культурну спадщину народу. Одним з основних питань, що вивчаються у контексті народнопоетичної символіки, є зв'язок між символами та культурним контекстом. Дослідники досліджують, як символи використовуються для передачі інформації про культурну спадщину, історичну пам'ять та соціальну структуру народу.

Також вивчається вплив народнопоетичної символіки на формування ідентичності та самосвідомості народу. Символи можуть бути важливими елементами національного самовизначення та сприяти формуванню спільних цінностей та ідеалів. М. Дмитренко в роботі відокремлює символи на окремі групи, а саме: «Виокремлюють символи універсальні, специфічні, випадкові, первісні, архетипні, міфологічні, колективні, індивідуальні, релігійні, національні, міжнародні, ідеологічні, математичні, ліричні, графічні, стрижневі, основоположні, похідні, периферійні та ін. Існують такі поняття, як символи трипільські, язичницькі, сонцепоклонницькі; символ віри; символ епохи (доби) тощо. Символи і символіку тлумачать (розуміють) на побутовому,

філософському, психологічному, естетичному, лінґвістичному, містично-окультному, езотеричному та інших рівнях» [13, с. 2].

Наступна стаття І. Балтазюк «Роль символу у процесі збереження історичної пам’яті та культури. Українське народне мистецтво дійсно є важливим носієм історичної пам'яті та культурних цінностей українського народу. Символи, які використовуються в українському народному мистецтві, мають глибокий зв'язок з історією, міфологією та традиціями українського народу. Українські майстри використовували символіку, метафори та сюжетні схеми, щоб передати свої уявлення про світ, свої цінності та переживання. Їхні твори відображали не лише індивідуальний світогляд кожного митця, але й загальну колективну свідомість українського народу.

Таким чином, українське народне мистецтво не лише зберігає родовий досвід і традиції, але й передає символи та цінності, які є основою формування національної ідентичності та самосвідомості. Це дозволяє наступним поколінням зберегти зв'язок з минулим, розуміти свою історію та культуру, а також відчувати себе частинкою великого історичного континууму.

«Символізм в українському образотворчому мистецтві XXI століття в контексті культури» С. Стоян оповідає про філософсько-культурологічний аналіз символізму в українському образотворчому мистецтві сучасності через призму особливостей і специфіки української культури й ментальності є дуже важливим напрямком досліджень. Цей аналіз дозволяє розглядати символи, що використовуються у сучасному українському мистецтві, як ключові елементи, які відображають глибинні культурні та історичні зв'язки. Українська культура має багату історію та традиції, які відображаються у символах, використаних у мистецтві. Вони можуть мати коріння у народних обрядах, міфах, легендах або історичних подіях. Аналізуючи ці символи через філософську та культурологічну призму, можна розкрити їхню глибинну сутність та значення для українського суспільства.

Поняття ментальності також грає важливу роль у розумінні символів українського мистецтва. Ментальність народу формується історичними,

культурними та соціальними чинниками і впливає на сприйняття символів, їх інтерпретацію та значення. Такий аналіз допомагає краще розуміти сучасне українське мистецтво, його зв'язок з минулим та сучасним культурним контекстом, а також виявляти унікальність та багатство української культури через символи, які використовуються у мистецтві.

В дослідженні Н Товтин «Феномен символу в мистецтві» говориться про теорію символу в контексті мистецтва, як запропонована Е. Кассірером, дійсно має велику пояснювальну силу щодо інтерпретації творів мистецтва. Згідно з цією теорією, кожен твір мистецтва розглядається як унікальна символічна форма, яка є органічною частиною всього світу символічних форм.
Е. Кассірер підкреслює єдність світу символів і їх багатство як експресивні засоби. Він вважає, що культура не може існувати без символів, оскільки вони є основними засобами вираження та сприйняття культурних цінностей, ідеалів та традицій.

Таким чином, теорія символу Е. Кассірера допомагає розкрити глибинний художній зміст творів мистецтва через їх символічну природу, а також показує важливість символів як ключових елементів культури та мистецтва. Розглядаючи твори мистецтва як символи, ми можемо краще розуміти їхню значущість та вплив на суспільство та культуру в цілому.

І. Процик в своїй монографії «Архетип і символ: проблеми визначення та взаємодії» зачіпає еволюцію поглядів на поняття архетипу та символу, а також їхню взаємодію. У ній порушується питання визначення архетипу та символу та їх зв'язок із проблемами моделювання реальності, функціонування у різних культурах та збереження духовності.

О. Сосік в своїй науковій роботі «Витоки декадансу в європейському образотворчому мистецтві другої половини XIX – початку XX століття» , що присвячена питанню становлення декадансу у європейському культурному просторі. Декаданс та символізм – це дві ключові художні течії другої половини XIX століття, які відображали соціокультурні зміни та нові світоглядні уявлення в європейському мистецтві. Декаданс виник як реакція на індустріалізацію,

науковий прогрес та загальну деградацію суспільства, відчуття розпаду ідеалів і втрати внутрішньої гармонії. Ця течія в образотворчому мистецтві виявилася через песимістичний погляд на світ, відображення розпаду, смерті, марнославства та дегенерації. Ключовими стилістичними ознаками декадентського живопису були естетизм, вишуканість форм, темна колористика, експерименти з композицією та світлотінню. Тематика декадентського мистецтва часто включала образи меланхолії, смерті, розпаду, а також еротичні мотиви, які символізували втрату невинності та руйнацію.

Символізм, у свою чергу, був спрямований на пошук нових способів вираження метафізичних ідей та духовних реалій. Основною ідеєю символізму було прагнення до символічного вираження глибинних психологічних та філософських істин. Його стилістичні особливості включали використання символів, алегорій, неочевидних зв'язків між формою та змістом. Хоча декаданс та символізм мали спільні риси у своїй прагнення до новаторства та експериментування, вони все ж таки розрізнялися за своїми основними ідеями та поглядами на світ. Декаданс був більше спрямований на власну деградацію суспільства, тоді як символізм шукав духовне вибавлення через символи та алегорії. Таким чином, дослідження декадансу та символізму як окремих художніх течій дозволяє краще зрозуміти розвиток образотворчого мистецтва у другій половині XIX століття та його вплив на культурний контекст того часу.

О. Коновалова та Ю. Лавриненко в дослідженні «Символіка флореальних мотивів у мистецтві декадансу» де дослідження присвячується художнім особливостям та символічному значення флореальних мотивів в епоху модерн. Флореальні мотиви в епоху модерн відіграли значну роль у художньому мистецтві того періоду, що відобразилося в різних виданнях образотворчого мистецтва, таких як живопис, графіка, скульптура, декоративно-прикладне мистецтво та архітектура. Квіткові мотиви були одним із найпопулярніших та найчастіше використовуваних образів у творчості художників модерну.

Символічне значення флореальних мотивів часто пов'язувалося з природою, красою, життям, відродженням та жіночістю. Квіти можуть

символізувати різноманітні ідеї та почуття, такі як кохання, втрату, радість, тугу тощо. Використання флореальних мотивів сприяло створенню естетичної атмосфери та стилізації творів у модерністському стилі. Особливості використання флореального мотиву в різних видах образотворчого мистецтва полягали в тому, що кожен художник надавав йому власне тлумачення та інтерпретацію, що виявлялося у різних стилістичних підходах та техніках. Наприклад, у живописі флористичні композиції можуть бути використані як головний об'єкт або як доповнення до головного сюжету. У скульптурі квіткові мотиви можуть бути втілені у формах рельєфу чи орнаменту. У декоративно-прикладному мистецтві флореальні мотиви можуть бути використані для прикраси предметів побуту чи архітектурних споруд.

Висновки дослідження можуть покладатися на важливість подальшого вивчення флореальних мотивів в контексті модерну, оскільки ця тема є актуальною для розуміння естетичних засад стилю та символічного значення природних образів у мистецтві. Додаткове дослідження може допомогти розкрити нові аспекти та інтерпретації флористичних мотивів у художньому мистецтві модерну.

Про тему декадансу також говориться в роботі Н Мушировської «Український символізм кінця XIX-початку XX століття: онтологічне і естетичне підґрунтя». «Український символізм кінця XIX − початку XX ст., співіснуючи з декадансом, неоромантизмом, імпресіонізмом, неореалізмом та іншими течіями раннього модернізму, був спробою відмежувати художню творчість від соціально- утилітарних уявлень про письменство, акцентував увагу на ідеї «чистого мистецтва» та присвятив себе формальним пошукам, виробленню нової стилістичної манери письма», - пише Н. Мушировська [32, с. 1].

Український символізм є важливим естетичним та історико-літературним феноменом, що відображається у творчості об'єднання "Молода Муза" та інших представників української літератури початку XX століття. Цей період в українській літературі характеризується філософсько-онтологічним підґрунтям

та національними особливостями, які виявляються через використання символів, метафор та естетичних засобів.

Творчість об'єднання «Молода Муза» та інших українських символістів була спрямована на пошук нових форм виразності, використання символів та алегорій для вираження філософських та естетичних ідей. У цьому контексті український символізм виявився унікальним, оскільки відобразив національну специфіку, міфологію, історію та культурні особливості українського народу. Національні особливості українського символізму проявлялися у використанні української мови, фольклорних мотивів, а також у звертанні до української історії та національних героїв. Символи природи, народних свят, обрядів та звичаїв стали важливими складовими українського символізму, що надали йому специфічний характер.

Філософсько-онтологічне підґрунтя українського символізму виявилося у спробах розкрити глибинний сенс життя, смерті, кохання, долі та загадкових аспектів людської існування. Такий погляд на світ виявився характерним для багатьох творців українського символізму та зумовив створення високоартистичних творів з глибоким філософським змістом.

У цілому, український символізм представляє собою цікавий та значущий естетичний та історико-літературний феномен, який варто досліджувати для кращого розуміння української культури та літературної спадщини.

1.2. Публікації про творчий шлях В. Телетьєн.

Що стосується публікацій, присвячених В. Телетьєн, то, як вказувалося у вступі до роботи, молоді українські художники, на жаль, залишаються на периферії уваги науковців, тому немає жодних публікацій мистецтвознавчого характеру, у яких докладно б розглядалася її творчість. Для аналізу залишаються лише поодинокі публікації у ЗМІ, переважно репортерського та описового характеру, з виставок, у яких бере учать мисткиня. На основі цих публікацій виділимо наступну інформацію.

В інтерв'ю Аліні Башликовій, яке опублікована на офіційному сайті Харківської державної академії дизайну та мистецтв, Вікторія Телетьєн розповіла про те, як знайшла свій стиль, як відчувала колір та як обрала для себе найулюбленіший матеріал для роботи – акварель. Вікторія розповіла як виникла ідея виставки «Aquarelle». Власник кафе-галереї «Ampersand food&art» виявив зацікавленість у творчості Вікторії та запропонував можливість провести виставку у своєму закладі. Такі маленькі та затишні місця часто мають особливу атмосферу, яка дозволяє гостям кафе ближче познайомитися з роботами та відчути їх емоційну силу. Це також може створити більш особистий контакт між вами та відвідувачами виставки. «Антон Крячко (власник закладу), здається, грає важливу роль у вашому художньому житті, допомагаючи вам організувати виставки та підтримуючи вас у вашому творчому розвитку. Це чудово мати такого партнера і друга, який підтримує та надихає» [інтерв'ю Башликовій].

Мисткиня поділилась чому саме вибрала для написання акварель, вирішила спробувати свої сили в роботі з аквареллю, навіть якщо раніше цей матеріал не подобався. «Якоїсь миті мені захотілося чогось текучого, рідкого – я почала писати аквареллю, хоча раніше мені не подобався цей матеріал. Люблю робити щось нове: втомилася писати олією – попрацюю аквареллю», зазначила Вікторія Телетьєн [інтерв'ю Багликовій]. Експериментування з різними техніками та матеріалами може допомогти розвивати своє мистецтво і знаходити нові шляхи в творчості. Захоплення театральними виставами та розписом стін також вказує на творчу унікальність та бажання розширювати свої художні горизонти. Виставка «Акварель» без конкретної теми звучить дуже цікаво, особливо з описаними мотивами пророщеної цибулі, овочів, симетричних та дзеркальних плям. Це дає велику свободу для самовираження та творчого експерименту.

Вікторія зазначила, що вона любить писати предмети про які вона нічого не знає: «Цікаво писати із предметів, про які нічого не знаєш. Ось припустимо об'єкт картини «Предмет, про який я нічого не знаю» я побачила в Польщі і не могла розібратися, що це: обприскувач для бджіл, кавоварка…?!»». В художниці

з’явилось бажання працювати з ніжними та спокійними відтінками, які перетікають один в одного. Акварель саме для цього ідеально підходить, оскільки вона дозволяє створити м'які, плавні переходи між кольорами. Вікторія поділилась пристрастю до блакитних та зелених тонів, що також вказує на бажання відображати природу та спокій. Перехід від живопису до акварелі може бути чудовим способом знайти новий стиль та виразити своє мистецтво у новому світлі.

Як вже відомо, що Вікторія родом з Донецьку, але мисткиня у пошуках освіти вступила в Харків, до Харківської державної академії дизайну та мистецтв. Це чудово, що художниця знайшли своє місце у Харкові, де комфортно та приємно. Любов до мистецтва і навчання в академії чудово відображає «пристрасть» до творчості. Також дуже важливо мати наставників, які розуміють вас та допомагають розвивати ваш потенціал. Усамітнення під час роботи над творчими проектами було важливо для Вікторії. Це дає змогу глибше поринути у свої думки та ідеї, що може призвести до нових відкриттів у мистецтві.

Пристрасть Вікторії Телетьєн до експериментів у мистецтві і різноманітність стилів, які вона освоїла, свідчать про великий талант і креативність. Стріт-арт і ленд-арт – це дійсно цікаві напрямки мистецтва, які дозволяють художникові виразити свої ідеї в незвичних місцях та формах. Також цікаво, що Вікторія спробувала себе в фотографії, що, безумовно, може додати нові різновиди виразності до її творчості. Щодо нового виду мистецтва, яким Вікторія займається зараз, можливо, це щось таке, що вона сама винайшла або розробляє. Такий підхід до мистецтва може бути надзвичайно цікавим і оригінальним. «Мені захотілося дізнатися, наскільки цікавим може виявитися поєднання елементів традиційного живопису, ленд-арту та фотографії, – розповідає Вікторія. – Виявилося, що природа може несподіваним чином змінювати враження від картини: вони починають нагадувати нашу реальність, де природне та неприродне зливаються воєдино», розповідає мисткиня в інтерв’ю для МінПро.

Ще одна публікація присвячена виставці «Чим картини живі?», що проходила в харківській художній галереї «ВоваТаня». Автор зазначає, що вже сама назва звучить надзвичайно захоплююче. Це чудова можливість для глядачів побачити найкращі твори художниці і дізнатися більше про те, як вони виникають, що надихає художницю та яку енергію вони несуть [].

Серед публікацій ЗМІ знаходимо ще одну статтю, про виставку «Seasons». Представлені там картини можуть бути спробою відобразити різні аспекти життя та емоційний стан людини, пов'язані з різними порами року. Наприклад, «Дівчина з Ропухою» може символізувати сумні думки, пов'язані з настанням зими та втратою літнього тепла, тоді як «Дівчина зі Зміями» може відображати силу та енергію, пов'язані з літом та спекою. Тексти, які супроводжують картини, також додають глибину їхньому розумінню. Вони дозволяють глядачеві зануритися у світ художниці та відчути її емоції та стан під час створення кожної роботи. Щодо коллажно-ілюстративного стилю, в якому виконані картини по сезонам, це може бути цікавим способом показати взаємозв'язок між різними аспектами життя та емоційним станом людини. Такий підхід може викликати у глядача різні асоціації та допомогти краще зрозуміти пов'язаність між різними аспектами життя. «Я думаю, це складна серія з безліччю різноманітних суперечливих образів в одній картині. І глядачеві не завжди зрозуміло, про що йдеться. Роботи я робила насамперед для себе. І лише після їхнього показу на виставках зрозуміла, що глядач бачить зовсім інші смисли, ніж я. Але я дала опис до цих картин, і завдяки цьому, гадаю, глядачеві буде легше розібратися в сенсах» – сказала Вікторія Телетьєн про серія картин з тваринами в інтерв’ю Віталію Сергєєву. [40, с. 1].

Мисткиня розповіла про те, як вона створює колажі: «Зазвичай для колажів використовую свої фотографії. У цій серії «Пори року» використовувала ще вирізки зі старих газет. Але на самих полотнах нічого наклеєного немає. Колажем займаюся, коли розробляю ескіз. Щодо чотирьох портретів з виставки, то два з них - це не реальні люди, а збірний образ. Припустимо, у роботі «Дівчина з Ропухою» я частково надихалася картиною «Народження Венери» Боттічеллі.

Не знаю, чи можна назвати це цитатою, але це цікавий досвід, гадаю, повторюю його в майбутньому» [40, с. 1].

В наступній інтернет-статті в жанрі новин і репортажу написано про творчу співпрацю Вікторії Телетьєн та Юрія Штайди: «Це дійсно вражаючий досягнення для Вікторії Телетьен та Юрія Штайда! Їх талант, творча сміливість та професійний досвід дозволили їм виграти Конкурс оформителів витрин, а також провести виставку фестивалю сучасного мистецтва «Ex..пленэр: Удаленный доступ» в Центрі сучасного мистецтва «ЕрмиловЦентр» Їх успіх у конкурсі свідчить про високий рівень їхньої майстерності та творчого підходу до оформлення простору. Також важливо відзначити, що їхнє спільне пропозиція керівництву торгово-розважального центру для святкового декорування до Дня всіх закоханих свідчить про їхню здатність створювати оригінальні та привабливі концепції. Важливо, що їхні ідеї були визнані та обрані, що показує, що їхня робота була цінною та цікавою для глядачів та клієнтів торгово-розважального центру. Це свідчить про їхню професійну компетентність та здатність задовольняти потреби свого аудиторії.

«Цей матеріал уже приніс нам перемогу. Насправді він дуже гнучкий і цікавий, – вважає Вікторія Телетьєн. – Минулого року ми працювали з білим утеплювачем, а тепер спробували поєднання червоного і синього, і це нам нагадало переплетення артерій і вен, людське серце, що б'ється, і це дуже доречно збігається з серцевою атмосферою свята 14 лютого. Ми обіцяли, що традиційних “сердечок” не буде. Так от, для Дня Валентина – це більш ніж нетрадиційні серця», – кажуть Вікторія Телетьєн та Брій Штайда. [14, с. 1].

На досить відомій інтернет-платформі «Люк» в серії текстів «Підозрілі особи» також було написано про творчій дует В. Телетьєн та Ю. Штайда, який став носити назву «Спеції». Багаторічна співпраця і спільна творчість свідчать про великий досвід і професійну майстерність. Різноманітність творчого підходу, який поєднує живопис, режисуру, перфоманс, відео- та саунд-арт, свідчить про талановитість і креативний потенціал. Тема природи та взаємодії людини з нею є дуже актуальною і важливою у сучасному світі. Здатність

досліджувати цю тему через різноманітні мистецькі форми дозволяє створювати глибокі та змістовні твори, які змушують глядачів задуматися про власне співіснування з природою. Творча група «Спеції» є чудовим прикладом того, як колективна творчість може принести нові ідеї та перспективи у світ мистецтва. Вони виявилися справжніми піонерами в галузі вітриністики. Здатність створювати креативні та іміджеві вітрини, які привертають увагу глядачів, є дуже цінною. Історія з гумовими рукавичками свідчить про оригінальність та нестандартний підхід до розв'язання завдань. Також дуже вражає ваш успіх у конкурсі вітрин в «Дафі»і вдале використання назви «Герої вітрин», яка має яскравий та запам'ятовуваний образ [14, с. 1].

Творчий дует розповів про те, як з’явилась назва об’єднання: «А ця назва з’явились, коли ми приймали участь у вуличному фестивалі «Сам собі фест» на вулиці Воробйова. Спочатку ми були «СпЄци». На фесті ми зробили стріт арт і вирішили, що назва «Герої вітрин» сюди вже не катить і так ми стали «Спеціями». Подумали, що зараз це модно, спайси всякі зараз на слуху. Це вже наша третя трансформація. Спочатку ми звались «Равлик Федір» [на честь домашнього улюбленця равлика» [14, с. 1].

Особистий репортаж для «ПроАрт» з виставки Вікторії Телетьєн у кафе-галереї «Ampersend food&art» написав А. Корнєв. Так спогади про дитячі ігри та асоціації під час відвідування виставки Вікторії Телетьєн у кафе-галереї Ampersand food&art є дуже цікавими. Підкресленням того, як ваші спогади та враження взаємодіють з творами мистецтва, є важливий аспект у сприйнятті мистецтва. Опис про те як ваші асоціації «дорослішають» під час роздумів про роботи Вікторії Телетьєн, свідчить про те, що мистецтво може сприйматися по-різному залежно від наших життєвих досвідів та емоційного стану. Це також показує, як мистецтво може надихати нас на роздуми та розгляд нових аспектів світу. Текст Вікторії про її творчий процес додає глибини інтерпретації її робіт. Її слова про текучість образів, які змішуються та поступаються новим, свідчать про багатогранність та динаміку її творчого підходу. Її здатність передати

прожите та особисте у своїх роботах створює глибокий зв'язок між митецькою творчістю та глядачем [14, с. 2].

Б. Філоненко для «ПроАрт» подав репортаж про виставку «Ніжність» Вікторії Телетьєн та Віолети Терлиги в галереї ім. Г. Семирадського. Цікаво, як Вікторія Телетьєн використовує образи тварин, щоб передати людські характери і настрої у своїх роботах. Її здатність створювати сновидчі портрети, що ґрунтуються на внутрішньому та фантастичному, додає глибину її творчості. Обкладинка коміксу «Мара: Нічні зустрічі», представлена на виставці, може бути дуже вражаючою, особливо якщо розглядати її в контексті розповідей коміксу. Звучить цікаво, як робота використовує тваринні образи для передачі людських характерів і настроїв. Такий підхід може додати глибини та загадковості до портрету, створюючи інтригуючу атмосферу для глядача. Також цікаво, як Вікторія використовує неочікувані ракурси та деталі, такі як крильця бабок чи сигаретний туман, для створення унікальних та емоційно насичених образів. Це свідчить про її талант у передачі настрою та атмосфери через мистецтво [46, с. 1].

Висновки до розділу.

Аналіз наукових джерел показав, що література присвячена символізму в мистецтві, є обширною і розгалуженою. Тому, виходячи із завдань роботи, використано і проаналізовано літературу про символізм саме у європейському мистецтві, а також в українському. Висвітлені рослинні, зооморфні та антропоморфні символи.

Також проаналізовано публікації присвячені творчості В. Телетьєн. Вони подають біографічні відомості але майже не містять культурологічного аналізу, а мистецтвознавчий аналіз взагалі відсутній. Що тільки підкреслює актуальність теми дослідження.

РОЗДІЛ 2.
ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЕТАПІВ ТВОРЧОГО СТАНОВЛЕННЯ В. ТЕЛЕТЬЄН

Коло мистецьких інтересів Вікторії Телетьєн надзвичайно велике: живопис, графіка, фотографія, стрит-ленд і стрит-арт, нарешті, сценографія. І це недивно. Багатогранність її творчих реалізації зумовлена її прихильністю до постійного експериментування, постійного руху до себе, розуміння меж свого обдарування.

Як пригадала сама художниця, її схильність до образотворення помітила шкільна вчителька й рекомендувала не кидати мистецькі вправи [інтерв.]. Після закінчення середньої школи Вікторія Телетьєн вступила до Донецького художнього училища (2002-2006 роки), де навчалась спочатку на відділенні станкового живопису у педагога В. І. Качанова (його художниця згадує із щирою вдячністю), після чого перейшла на відділення кераміки, де натхненно займалася розписами та ескізами садово-паркових скульптур (курс вів відомий донецький скульптор Г. Бєро).

Вікторія Телетьєн – це талановита художниця, яка вміло поєднує різноманітні матеріали і техніки у своїх мистецьких творах. Вона знаходить натхнення і матеріали для своїх картин у навколишньому середовищі, використовуючи землю, фотографії, олійні фарби та інші матеріали також звертаючись до техніки колажу. Усе необхідне для своїх картин художниця може знаходити, де доведеться. Наприклад, підходящу землю, перемішану з глиною, для картини "Культивуючи", вона брала на вулиці Шевченка. "Ця земля – основа картини "Культивуючи". На творі видно колажі пластикових пляшок: це роздруковані фотографії звичайних пляшок, доповнені силуетами статуї Христа з олійних фарб", – каже В. Телетьєн [інтерв.]. Отже її роботу можна розглядати як символічний образ, який поєднує в собі елементи природи, сучасності та

релігійної символіки, а використання колажу з пластикових пляшок в силуеті статуї Христа може вказувати на проблеми екології, споживацького суспільства та бездуховності. Такий підхід до створення картин дозволяє художниці створювати унікальні та вражаючі твори мистецтва, які залишають глядача задуманим і враженим.

Кожна деталь у картині Вікторії Телетьєн має своє значення і сприймається через призму авторської ідеї та концепції. Таким чином, творчість Вікторії Телетьєн є цікавим прикладом поєднання різних матеріалів та символічного змісту у мистецтві, що дозволяє їй висловлювати свої думки та ідеї через мову образів і форм. "Мені захотілося дізнатися, наскільки цікавим може виявитися поєднання елементів традиційного живопису, ленд-арту та фотографії, – розповідає Вікторія. – Виявилося, що природа може несподіваним чином змінювати враження від картини: вони починають нагадувати нашу реальність, де природне та неприродне зливаються воєдино" [інтерв.].

«Настав час вибирати куди вступати і переді мною став вибір чи Львів чи Харків, – згадує художниця – я обрала Харків. Вступила я 2007 року до Академії дизайну та мистецтв (Харківської державної академії дизайну і мистецтв – прим. А.У.) на монументальний живопис. Подивившись роботи, що висять в академії на першому поверсі, надихнулася і зрозуміла, що моє місце тут, в академії» [Інтерв]. Звісно, важливим для формування творчої особистості, на думку Вікторії, було безпосереднє мистецьке оточення, а саме – її одногрупники, сьогодні відомі художники: Гамлет Зінковський, Віталій Кохан, Віолетта Терлига. Щодо творів «класичних», то надихало молоду художницю мистецтво визнаних світом представників європейської образотворчої культури: Вінсента Ван Гога, Густава Клімта, Анрі де Тулуза-Лотрека, Егона Шіле, Ансельма Кіфера.

Продовжуючи експериментувати, Вікторія Телетьєн використовує різноманітні матеріали і техніки у своїх творах, щоб створити унікальну і виразну композицію. Вона додає пісок, клей ПВА, сухе листя, фотографії, дитячі іграшки, олійні фарби та навіть пелюстки троянд до своїх картин, що додає їм

текстури і глибини. Такий підхід до мистецтва дозволяє художниці створювати цікаві і пам'ятні образи, які змушують глядача задуматися над значенням та символікою кожного елементу. Наприклад, використання гвоздик і пелюсток троянд у картині "Троянди" може вказувати на красу, ніжність і вразливість жіночої природи та кристалів.

Якийсь час Вікторія почала працювати з відомим митцем і перформером Юрієм Штайдою. Разом вони, зокрема створювали оригінальні та казкові образи, для оформлення вітрин харківських бутиків, які стали популярними серед відвідувачів. Крім роботи в театрі та оформлення вітрин, Вікторія Телетьєн та Юрій Штайда активно займалися перформансами та інсталяціями. Вони створювали унікальні та емоційно заряджені проекти, які вражають глядачів своєю оригінальністю та сміливим підходом до мистецтва. Також художники брали участь у різних мистецьких проектах, фестивалях та виставках. Вікторія Телетьєн та Юрій Штайда – це яскраві представники сучасного мистецтва, які не бояться експериментувати та виходити за рамки традиційних форм. Їхнє творче бачення світу вразливе, емоційне та унікальне, і це дозволяє їм створювати неповторні та запам'ятовуючі проекти.

Як вже відмічалося, Вікторія Телетьєн використовує різноманітні матеріали і символи у своїх картинних творах, щоб передати свої думки, почуття та ідеї через мову образів і форм. Її творчість вражає оригінальністю і талантом у поєднанні різних матеріалів і створенні глибокого символічного змісту. Вікторія Телетьєн вкладає багато часу і зусиль у створення кожної своєї картини. Вона ретельно обирає матеріали, експериментує з техніками і докладає багато уваги до деталей. Це дозволяє їй створювати вражаючі твори мистецтва, які привертають увагу глядачів. У колекції художниці можна знайти різноманітні жанри і теми, що свідчить про її творчий підхід і багатогранність.

Натюрморти, портрети і сцен міського життя виконані з великою майстерністю і виражають різні настрої і емоції. Важливим джерелом натхнення для Вікторії Телетьєн є природа і відпочинок на природі. Вона цінує моменти спокою і гармонії, які надихають її на створення нових творів. Створення одного

твору може зайняти значну кількість часу, оскільки Вікторія Телетьєн приділяє увагу кожному етапу роботи. Вона дбайливо планує композицію, вибирає кольори і матеріали, проводить дослідження та експерименти. Цей пильний підхід дозволяє їй досягти високої якості своїх картин і передати свої почуття та ідеї через мову образів. Подібні якості були закладені у тому числі під час навчання у ХДАДМ: «З викладачів академії я можу виділити Євгена Котляра, який давав свободу, виявляв наші сильні сторони, що для мене є дуже цінним» [Інтерв]. В інтерв'ю А. Башликовій Вікторія пояснила: «Він міг годинами сидіти з кожним, розбираючи наші композиції. До кожного шукав свій підхід, не нав'язуючи всім якийсь єдиний стиль. Так само багато вчилися і один в одного (про одногрупників), просиджуючи з ранку до пізнього вечора в майстернях академії» [Інтерв]. Якщо Євген Котляр як викладач виявив її сильні мистецькі сторони, Миколая Коломієць, до якого в Студію після закінчення Академії потрапила В. Телетьєн (2011 рік), вселив впевненість у своєму виборі.

Ця інформація доповнює картину про творчий світ Вікторії Телетьєн і показує, що вона не обмежується лише створенням картин, а також експериментує з іншими формами мистецтва, наприклад створювала графічні новели для фільмів, що є складним і захоплюючим процесом, який дозволяє художнику розширити свої можливості та виразити свої ідеї у новому форматі Цей фільм з картинами, що послідовно змінюються, є цікавим експериментом, який може привернути увагу глядачів своєю унікальністю та оригінальністю. Він дозволяє створити атмосферу казки та містичності, яку можна передати через образи та колоритні картини. Такий підхід до створення мистецьких проектів свідчить про творчий потенціал та винахідливість Вікторії Телетьєн, яка постійно шукає нові способи виразити свої ідеї та емоції. Цей фільм також може стати цікавим доповненням до її виставок і дозволить глядачам побачити її творчий світ з іншого ракурсу.

Художниця розпочала свою самостійну кар'єру в 2005 році. Перша персональна виставка Вікторії відбулась у 2009 році в галереї ХДАДМ, де були

представлені портрети. «Мене надихають незвичайні речі, що знаходяться довкола, – акцентує мисткиня. – Предмет, про який я нічого не знаю, пророщена цибуля – начебто прості предмети, але для мене вони незвичайні, індивідуальні. Я звертаю увагу не на красиву квітку, а на квітку вже зім'яту або усохлу, що пережила своє коротке життя. Портрети теж люблю писати (друзів, знайомих), але олією – ця робота притягує. Незнайому людину, яку зустріла б на вулиці, я посоромилася б просити позувати мені – так, і знайомих вистачає в принципі. Безумовно, у людях теж шукаю якихось незвичайних рис. Подобається, коли людина виділяється із загальної маси. Хочеться показувати якусь особливість, як у предметах, пейзажах, так і в людях» [Інтерв. Башликова].

Цікавою стала ідея провести виставку у кафе-галереї "Ampersand food&art". Здається, що власник кафе-галереї мав хороший смак і бачення, оскільки він виявив інтерес до нової серії робіт авторки, яка була створена аквареллю, а не маслом, як зазвичай. Це дозволило авторці відкрити для себе новий вид мистецтва та поділитися ним з публікою. Також це свідчить про те, що виставки мистецтва можуть бути доступними та привабливими навіть у невеликих просторах, як у кафе-галереї. Це може створити більш інтимну та затишну атмосферу для спілкування з мистецтвом. Цей приклад також показує важливість співпраці між художниками та власниками галерей чи кафе-галерей, яка може привести до нових творчих можливостей та розширення аудиторії для мистецьких робіт. Досвід виставляння своїх робіт у різних містах дуже цікавий та важливий. Здається, що кожна нова виставка допомагає вам розвиватися як художнику і стає все більш комфортною процедурою. Проте, навіть з досвідом, важливо залишати цю трохи хвилюючу напругу, яка додає емоційного заряду та мотивує вас до нових досягнень.

Висновки до розділу.

Вікторія Телетьєн – молода художниця, яка працює у власній естетиці і формує своїм мистецтвом сучасний художній простір Харкова. Мисткиня має широке коло мистецьких інтересів, таких як: живопис, графіка, фотографія,

стрит-ленд і стрит-арт та сценографія. Багатогранність творчих реалізації Вікторії Телетьєн зумовлена її прихильністю до постійного експериментування, постійного руху до себе, розуміння меж свого обдарування.

РОЗДІЛ 3.
Аналіз графічної серії «Ніжність» Вікторії Телетьєн

Першу аналізовану роботу можна віднести до портретного жанру (іл. 1). На ній поясне зображення дівчини в спідній білизні, голова повернута до нас лівим профілем, не взаємодіючі поглядом з глядачем. На лівій ріці дівчині татуювання багатоніжки чи сколопендри, та властиві їй кінцівки на пальцях моделі. Судячи з великих розмірів багатоніжки вона належить до розряду отруйних. Татуювання з багатоніжкою може мати різне значення, але загалом, зокрема може символізувати силу, завзятість та сміливість. Багатоніжка – це тварина, яка асоціюється з небезпекою та загрозою, але також вона має унікальну здатність до захисту та самозахисту. Таким чином, татуювання може відображати вміння захищати себе та свої інтереси, бути сильним та безстрашним перед труднощами. Відвертість і відкритість дівчини в білизні, поєднуючись з натільним малюнком, свідчить про неї, як особистість, яка вміє за себе постояти і, за необхідності, сама може бути небезпечною. У той же час, позиція рук, які частково захищають тіло, а нижня підтримує верхню, більше свідчить на користь образу скоріше захисту, ніж нападу.

Картина «Dragonfly» – це також про крихкість та незахищеність (іл. 2). «Dragonfly» в перекладі – «бабка», що звучить досить потужно, але незважаючи на силу назви, ми бачимо крихкі крила на спині, які проросли з закривавлених ран. Власне це не портрет в його класичному розумінні, а цілком символічна робота. Обличчя дівчини «сховане» за край полотна. Авторка навмисно «приховує» і частини тіла, концентруючи увагу на спині та руках моделі. Тулуб моделі зображено в русі, де відчувається вигін тіла. Картина «Dragonfly» є водночас тривожною, в той же час ніжною та беззахисною. Робота здається досить гармонійною при спогляданні, нема різкого переходу та контрастних

кольорів. Але разом с тим проглядається тривожність в мистецькому полотні, завдяки холодним кольорам використаних фарб. З одного боку холодні кольори гармонійні, з іншого вони бентежать.

Наступна робота відноситься до портретного жанру, де модель зображена в фас. (іл. 3) В роботі продивляється «багатокомпонентність» акцентів та певних символів. Вираз обличчя жінки похмурий, серйозний та в чомусь збентежений. Над головою жінки зображені певні об'єкти, які нагадують рослини і гілки, що можна характеризувати як тяжкі думи. Узагалі тут багато чорного напруженого кольору, це і плаття героїні з вирізом над грудьми, і задній сіро-чорний тон роботи, і чорно-сірі «патьоки» на правій частині оголеній шиї та нижче ключиці, що водночас нагадує і татуювання і якийсь «містичний слід». При цьому постава голови гордива, підборіддя трохи підняте. На білій шкірі обличчя яскравіють червоні губи, у вухах великі дорогі сережки, на білому волоссі зображене дещо вигадливе, що водночас нагадує і гребінь-заколку і корону. Отже постає складний образ царственої жінки, яка переживає непрості часи.

У зв'язку з цим, важливим кольоровим акцентом на другому плані за правим плечем жінки є проростаюча цибуля у склянці води, яка своїми корінням та зеленим пером може символізувати зародження нового, бути певним початком. Символіка рослини, таким чином, переноситься і на людину, натякаючи на можливе «відродження» після темної полоси у житті.

Наступна робота – дівчина з фантастичним створінням (іл. 4). Створюючи цю роботу, мисткиня надихалась міфологічними, фантастичними мотивами. Головна героїня – дівчина, що знаходиться в незвичайній комунікації з міфічної тваринкою, яку без страху впевнено тримає в руках. Прямих аналогів з відомими міфологічними створіннями у даному випадку немає, перед нами постає авторська фантазія В. Телетьєн. Створіння є «химерою», тобто синтезом комах та домашніх тваринок. Невелика за розміром, брунатного кольору, своїми шістьома лапками у крилами метелика вона нагадує про світ комах, будовою тіла, мордочкою та гострими вушками, довгим хвостиком натякає на схожість з хатніми тваринками. Особливу роль грає довгий «хамелеоновий» язик.

Аналізуючи цей фантастичний образ, можна запропонувати версію про поєднання у створінні рис природного і домашнього, небесного і земного, духовного і матеріального. Це надзвичайно важливі характеристики створіння у сполучені з жіночим образом.

Портрет молодої жінки поданий у погрудному варіанті, до якого нерідко звертається художниця. Видима нам частина тіла оголена, що може вказувати як на незахищеність, так і на природність. Голова трохи відхилена назад, тонкі риси обличчя спокійні. Копна рудого волосся у поєднанні зі сценою «контакту» з міфічною істотою, може бути натяком на середньовічно-міфологічну уяву про відьомство. Але найголовніше, що перетворює реалістичний портрет на символічний образ, це форма вух і довгий язик, які співпадають із зображенням фантастичної тваринки.

Довгі роздвоєні язики персонажів переплітаються у своєрідному «метафізичному цілунку» як ментальні «антени», що передають енергію та інформацію. Таким чином, наведені вище характеристики міфічної «химери» стають і жіночими характеристиками. Як і у більшості міфологічних персонажів вони амбівалентні, це не «добро» і не «зло», це саме життя, яке утворюється і діє саме тому, що світ створений з полярних констант.

Європейський живопис з часів бароко активно використовує ефект віддзеркалення персонажів, згадаємо, наприклад, «Меніни» Д. Веласкеса. Саме такий прийом задіяла художниця у даній роботі. (іл. 5). На картині зображена жінка середніх років, яка дивиться в дзеркало. Головна героїня має make up, де губи яскраво червоного коліру, що може свідчити про самовираження. Вираз обличчя жінки сумний, зосеркджений, а очі ніби на «мокрому місці». Червоні плями на лівій щоці нагадують синці або забиті місця, що також додає картині драми. Жінка в руках тримає перлове намисто, нібито приміряючи чи підійде воно до образу. В картині придивляється символіка чарівного дзеркалу та ляльковості «манекену». Жінка дивиться в дзеркало і нібито ось ось скаже: «світ мій дзеркало скажи…», як в відомій казці. Дзеркало несе в собі певну історію,

можливо є предметом антикваріату, де помітно деформацію амальгами. Боязнь старіння саме як деформації.. Паралель з мачухою з Білосніжки.

Головною героїнею наступної роботи є дівчина, а другорядним персонажем важливим персонажем – жаба. (іл. 6) Розповідь про комунікацію, про зв'язок людини и тварини, у даному випадку достатньо драматичний, тому що видно сумні очі дівчини.

На картині зображена молода дівчина, з великою жабою на голові. Дівчина має яскраве руде волосся. В очі кидається непропорційно довга шия, та вузьке також довге обличчя. Очі мають сіро блакитний колір та великий розмір, але дуже задумливий сумний вигляд; що додає драматичності роботі. На голові та обличчі видно бруд який стікає з жаби, і здається що дівчину це не бентежить.

Жаба сидить на голові дівчини, з якої стікає чорний бруд. Жаба на голові дівчини як нав'язливі думки, важкі думи про майбутнє, якийсь тяжкий вантаж, що важко винести. Важливим елементом роботи є фон, який можна охарактеризувати як темний, страшний, гнітючий ліс.

У християнстві символ жаби може варіюватися в залежності від контексту. Наприклад, у християнській символіці жаба може втілювати гріховність і недосконалість людини, яка потребує спокутування та очищення. Також жаба може асоціюватися з жадібністю та негативними властивостями.

Однак увесь цей негатив ніяк не асоціюється з сумним романтичним образом дівчини, проте може бути віднесений до негативних явищ у соціумі – заздрість, плітки, зрада. Звідси постає і досить поширений в нашій мовній культурі вислів: «жаба задавила».

Наступною картиною з серії «Ніжність» є «Дівчина з віслючком». (іл. 7) Ми бачимо головну героїню, яка зображена не з характерним для здорової людини кольором шкірі. В дівчини надмірно великі очі та видно листовиння на обличчі. Губи сині, що може свідчити про переохолодження, або символ такого собі «вмирання». На колінах виступає свіжі рани та синці. Жінка сидить в закритій позі, що може свідчити про скутість, недовіру, втому та внутрішній біль, як стан. Під очами також видно кров, очі стомлені та дуже сумні. Віслюк

зображений з рогом, що говорить більш про міфологію, ніж про реалізм. Тварина наче жаліється дівчини, стани обох персонажів «кричать» одне і те саме – сум. Цей момент додає картині певний драматизм. Картина досить статична, та врівноважена. В роботі є акцентування кольору, за основу Вікторія Телетьєн взяла червоний і синій кольори. На фоні зображено степ і декілька дерев. Задній пейзаж нагадує пожежу, розповсюдження полум'я. Задній план дуже контрастує з переднім, де на передньому плані – спокій, а на задньому – вогонь. Продивляється образ внутрішньої людини та образ внутрішнього стану. Надмірні, великі очі – виводе не на матеріальний, а духовний світ.

«Дівчина зі зміями» намальована Вікторією Телетьєнв ракурсі ¾. (іл. .8) Композиційні особливості картини «Дівчина зі зміями» Вікторії Телетьєн є для авторськими і типовими для неї, на полотні зображено молоду жінку зі зміями на голові, вона виглядає втомленою, засмученою, таке відчуття, що в неї щось болить або змії на голові дуже тяжкі. Також сама мисткиня говорила, що в картині використано образ Медузи Горгони. Робота «Дівчина зі зміями» є дуже нерухомою, що властиве для Медузи Горгони. Картина для мене виступає статичною, навіть змії на голові жінки та на руках виглядають сплячими та знерухомленими.

За твердженням відомого дослідника українського мистецтва В. Овсійчука: «Барва є тонким камертоном часу. Кожне століття чи великі історичні епохи так чи інакше витворюють притаманний їм кольоровий феномен, бо народ в силу географічних умов, історико-суспільного розвитку, традицій, духовного потенціалу виробляє своє відношення до кольору». Зголошуючись з цим твердженням, потрібно приділити увагу колористичним рішенням в картинах двох мисткинь. На полотні зображено молоду жінку зі зміями на голові, вона виглядає втомленою, засмученою, таке відчуття, що в неї щось болить або змії на голові дуже тяжкі. Також сама мисткиня говорила, що в картині використано образ Медузи Горгони. Вікторія Телетьєн використовує різні кольори. Так жовтий та помаранчевий колір для мене символізує світло, сонечко, щось тепле для душі, але що не скажеш про образ Медузи Горгони, яка не дає тепла та

яскравого кольору, настрою. Колір обличчя у неї дуже блідий, вона виглядає як мертвець, або жінка в якої щось дуже сильно болить... Таке відчуття, що тонкі змії в її волосі давлять їй на мізки, душать її шию та вона ось-ось знепритомніє. У жінки світлий колір очей, та великий розріз, а саме зелений, в очах проглядається відблиски. Вона має темні але тонкі брови, колір її волосся темно-каштановий. Змії в голові в'ються цілим «кублом», обвивають її голову повністю та зображені в жовтих, красних, помаранчевих та чорних кольорах, що дає нам натяк - вони мають багато отрути.

«Відомо, що змій (змій) – це амбівалентний символ (образ), який є майже у всіх міфологіях та відіграє важливу роль. Перетворення персонажів нечистої сили на змій означає народження образу божества. Змія - персонаж багатьох вірувань, забобонів, сновидінь, фольклорних творів і, звичайно, вона поширена в мистецтві. Семантика цього божества (чи просто персонажа) широка і означає, залежно від контексту, гріх, диявола, час, народження та смерть тощо. Змія - це оберіг, захисниця, використовувана магією, але водночас і тотем, який треба задобрити, і зла сили, проти якої шукали заступництва» [22, с. 70].

Плазун може означати силу зла, яке окутує жінок, яке приносить той самий біль, приносить втому та бліде обличчя «Дівчини зі зміями». Тож жінка шукає в цих створіннях заступництва, чи може це сцена суду, вирішального моменту у житті, час коли вона відповідає перед кимось святим за створенні діла, гріхи. Для мене це деструктивні моменти. Для мене змія теж ніколи не виступала образом «заступництва», а чимось злим, латентним, хитрим створінням, що обвиває з ніг до голови тебе, твої думки, твоє тіло та душу.

Зображення жінки у сигаретному диму В. Телетьєн охарактеризувала, як своєрідний відгук чи діалог з відомою картиною П. Пікассо «Любителька абсенту».(іл.9) Робота Пікассо є картиною в стилі посиденьок в французькому кафе XX сторіччя, де «грає» відверта обстановка та дурманящий алкогольний абсенту.

В картині Вікторії продивляється таємність, секрет, загадковість. Дим від цигарки Олі розповсюджується практично по всьому простору картини. Очі

Олі захмарені цигарковим димом, томно обвиваючи голову на погляд жінки. Жінка сидить напів оберті та з цікавістю дивиться що коїться позаду. На спині видно проступаючі кістки, що придає жінці більшої жіночності. Оля має червону помаду на губах, та такий самий яскравий колір нігтів, що свідчить про впевненість та бажання висловити себе.

Таємнича та загадкова картина, де зображена жінка, яка курить сигарету. Картина має назву «Троянди», (іл. 10) написана у жанрі ню. Про фізичний та ментальний біль. На полотні зображена молода дівчина, має руде волосся та стрижку каре. Тіло головної героїні худе, виснажене і не типовий колір шкіри, чимось по колориту схожий з картиною «Dragonfly». Кровоточиві рані є в трьох місцях: в голові, на груді, нижче живота. З цим ран проростають троянди, що може символізувати переродження, на оновлення життя, символ шансу на продовження долі. Треба відмітити сумний вираз обличчя та яке бліде тіло зображує художниця.

Колорит, який вибрала мисткиня має охристий та коричневий кольори. Коричневий колір символізує стійкість і стабільність, оскільки земля є основою, на якій все стоїть. У порівнянні з нестабільними і яскравими кольорами, такими як червоний, жовтий або оранжевий, коричневий колір виглядає більш приглушеним і спокійним. Він не привертає до себе багато уваги, але водночас викликає відчуття надійності і надійності. Цей колір також може асоціюватися з традицією, консерватизмом і надійністю. Він часто використовується у дизайні для створення враження надійності та стабільності.

Висновки до розділу.

Аналіз серії «Ніжність» показав наявність центрального жіночого образу, якій подається в поєднанні з рослинними та зооморфними елементами. В результаті цих трансформацій жанр портрету переходить в символічний живопис. Це і є особливістю аналізованого циклу. У ньому В. Телетьєн продемонструвала як знайомство з усталеними образами і символами світової

культури, так і власну авторську фантазію у створенні окремих символічних елементів і конструюванні на їх основі цілісних жіночих образів.

ВИСНОВКИ

В результаті проведеного аналізу творчості представниці харківської школи живопису, В. Телетьєн, ми прийшли до наступних висновків.

1. Аналіз літератури обумовив увагу до тих сучасних дослідників, які займаються проблематикою символів у мистецтві. Так В. Водяна ґрунтовно вивчає символізм у європейському мистецтві саме в дискурсі жіночих образів, вона розподіляє символіку жіночих образів на певну типологію, а саме архетипи, рослинні, тваринні та антропоморфні символи. Робота С. Стоян демонструє як символи використовуються для передачі складних ідей та концепцій, що не можуть бути виражені прямо.

Т. Білан доходить до висновку, що символічність в мистецтві має різні аспекти та гілки тихмаченння Розглядається символічність в різних часових просторах.

Ю. Куліш в філософській статті «Поняття символу: символи в українській культурі» досліджує культурологічний дискурс. Так, символи грають важливу роль у культурі та ідентичності будь-якого народу, у тому числі українського.

Також тему символізму на території України досліджувала Н. Мушировська, де пише про часи декадансу, досліджує феноменальність символізму, де символізм є важливим естетичним та історико-літературним феноменом.

Другим важливим напрямком стали зібрані та проаналізовані публікації у ЗМІ, присвячені творчості В. Телетьєн, зокрема матеріали А. Башликової, А. Корнєва, В. Сергєєва, Б. Філоненка. За цими публікаціями, а також на основі власного інтерв'ю з художницею, вперше було сформульовано і описано творчий шлях мисткині.

2. В творчості авторки часто присутнє злиття жіночих образів з образами зооморфними, рослинними та антропоморфними, як з реальними, так, подекуди, і неіснуючими. Виходячи з цього, нами вперше визначено авторські символи та архетипи, присутні в жіночих образах з серії «Ніжність». Зокрема нами визначено наступні символи, задіяні В. Телетьєн:

- Багатоніжка – амбівалентний символ, у якому авторка поєднує агресивність та загрозу із здатністю до захисту та самозахисту.
- Бабка – у авторській інтерпретації, символ крихкості та незахищеності.
- Цибуля у склянці води, як символ зародження нового, можливість «почати з нової сторінки».
- Змії – образ медузи Горгони. Семантика цього персонажа широка і означає, залежно від контексту, гріх, диявола, час, народження та смерть.
- Руки манекену та дзеркало – символіка чарівного дзеркалу та «ляльковості» манекену. У інтерпретації авторки є ідеєю боязні старіння як деформації.
- Жаба на голові – як нав'язливі думки, важкі думи про майбутнє, якийсь тяжкий вантаж, що важко винести. У християнській символіці жаба може втілювати гріховність і недосконалість людини, яка потребує спокутування та очищення, а також може асоціюватися з жадібністю та негативними властивостями.

3. Визначено та досліджено колористику та її роль у створенні емоційного настрою у роботах художниці та збагаченні авторських образів.

В деяких картинах кольори передають настрій, естетику. Вікторія Телетьєн вибирає кольори по настрою, відчуттям. З одного боку проглядається тривожність в мистецьких полотнах, завдяки холодним кольорам використаних фарб. З іншого, роботи здаються досить гармонійними при спогляданні, нема різкого переходу та контрастних кольорів. «Кричущі» кольори, такі як червоний, рожевий, глибоко синій стають акцентами, на чому зосереджена наша увага.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабунич М. Модернізм і пошуки нових принципів формотворення в українському живописі кінця XX – першої третини XX століття. Львів: *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. 2015. Вип. 26. С. 128-141.

2. Бабічева М. Небезпечна краса: Медуза Горгона від античності до наших днів. URL: https://posta-magazine.ru/article/medusa-in-art/ (дата звернення: 13.03.2024)

3. Башликова А. Інтерв'ю з Вікторією Телетьєн. URL: https://ksada.org/nov-07-07-2015.html (дата звернення: 23.04.2024)

4. Балтазюк І. Роль символу у процесі збереження історично пам'яті. *Мистецтвознавство України.* 2019. № 19. С. 43-47.

5. Білан Т. Символічність в образотворчому мистецтві в часі та просторі культури. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип 30. том 1. С.2.

6. Бойко Ю. На роздоріжжі, або Деякі думки про сучасне мистецтво в Україні. URL: https://zbruc.eu/node/98337 (дата звернення: 03.03.2024).

7. Босенко А.В. Случайная свобода искусства. *Институт. проблем совр. искусства Акад. искусств Украины.* К.: Химджест, 2009. 584 с.

8. Водянова В. В. Символіка жіночих образів у європейському живописі кінця XIX-XX століть : магістерська робота. Кривий Ріг, 2019.

9. Ворон Богдан Інтерв'ю з Владко Кауфман: Традиційне і сучасне мистецтво - це дві паралельні, які ніколи не перетинаються, але й не можуть існувати один

без одного. *Арт-простір*, 2013. URL: https://artes-almanac.com/vlodko-kaufman/\ (дата звернення: 25.03.2024).

10. Ганзенко Л. Українське мистецтво на зламі епох. Образ, трансформація, стиль. Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського. Київ: Наукова думки, 2021. 400 с.

11. Дроздова М. А. Психологія мистецтва: Навч. посіб.; *Черніг. держ. пед. Університет ім. Т.Г.Шевченка.* Ніжин : Аспект-Поліграф, 2006. 103 с.

12. Дем'янова Н. Символіка образів в українському живописі (на прикладі теоморфних, антропоморфних і зооморфних зображень). *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки*. 2013. №27 С. 153

13. Дмитренко, М. Символ. Символіка. Фольклор. Україна в етнокультурному вимірі століть : збірник наукових праць : посібник для викладачів, вчителів, студентів й учнів вузів і шкіл. *Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова.* К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2015. Вип. 5. С. 21-33.

14.. Дрозд К. Підозрілі особи. Вікторія Телетьєн та Юрій Штайда («Спеції»). URL: https://lyuk.media/people/victoria-teletien-yurii-shtaida/
(дата звернення: 24.04.2024)

15. Злобіна Т., Радинський О. Контемпорарі-арт та актуальне мистецтво, 2010. URL: https://commons.com.ua/uk/kontemporariart-ta-aktualne-mistets/ (дата звернення: 12.12.2023).

16. Збаражська А. Жіночі образи в мистецтві. 2019 URL : https://plomin.club/female-images-in-art/ (дата звернення: 10.01.2024).

17. Іванов М. Харьковская художница создает картины из земли, песка и лепестков цветов.URL:https://www.segodnya.ua/regions/kharkov/kharkovskaja-khudozhnitsa-sozdaet-kartiny-iz-zemli-peska-i-lepestkov-tsvetov-522423.html (дата звернення: 25.04.2024)

18. Криволапов М.О. Про мистецтво та художню критику України XX століття: Вибрані статті різних років. Книга перша: Формування та розвиток національної мистецької школи і мистецтвознавчої науки в Україні XX століття / *Інститут*

проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України. — Київ: Видавничий дім А+С, 2006. 268 с.

19. Мистецтвознавець KyivGallery. Як зберегти натхнення, коли Вас критикують. URL: https://kyiv.gallery/statii/iak-zberehty-nathnennia-koly-vas-krytykuiut (дата звернення:17.01.2024)

20. Корнєєва Т. О. Постмодерністський фемінізм, «постфемінізм», фемінізм третьої хвилі: проблеми термінології *Магістеріум. Культурологія.* 2018. Вип. 71. С. 18-24.

21. Корнєв А. AQVARELLE. *ПроАРТ.* 2015. № 29. С. 5

22. Куліш Ю.О. Поняття символу: символи в українській культурі. *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди.* Філософія. 2015. Вип. 45(2). С. 106-110.

23. Коновалова О.В.. Лавриненко Ю.С. Символіка флореальних мотивів у мистецтві доби модерну. «Young Scientist» 2018. Вип. 3(55) С. 27-30.

24. Лозко Г. Символіка жінки-птаха в українській культурі. *Україна в етнокультурному вимірі століть*. К.: НПУ імені М. П. Драгоманова. К., 2015. Випуск 5. С. 33-41.

25. Левчук О. Зооморфні образи в українського фольклору: історія і методологія дослідження. *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства.* 2011. Вип.15. С. 173.

26. Ломовських С. Рослинна символіка в традиційних українських орнаментах. Одеса : *Одеський національний університет*, 2017. 212 с.

27. Лотоцька В. Сакральність мотивів рослинного світу в українському мистецтві. *Народознавчі зошити*. 2016. № 6. С. 1432-1427.

28. Михайлова Р. Українське мистецтво в образах та персоналіях ХХ- поч. ХХІ століття. *Українська академія мистецтв.* 2021. Вип. 31. С. 91-93.

29. Максименко, Ю. Теоретичні засади пізнання художнього образу. *Психологія і суспільство.* 2009. Вип. № 4. С. 181-185.

30. Міськов І. О. Образ дракона (змій, змія) як символ: схід-захід. *Науковий вісник Ужгородського університету, серія «Історія»*. 2012. Вип. 28. С. 155-172.

31. Міхеева Т. І. Зооморфізм у термінологічній системі української мови. Чернівці: *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. *Сер.: Філологія*. 2017. Вип. 27. С. 19-21.

32. Мушировська Н. Український символізм кінця XIX – початку XX ст. : онтологічне й естетичне підґрунтя. *Філологія. Соціальні комунікації*. Ужгород : 2011. С. 100-109.

33. Наливайко Л.Р. Основні теорії гендеру: юридичні, політологічні, філософсь кі, педагогічні, лінгвістичні та культурологічні засади. Київ: Хай-Тек Прес, 2018. 348 с.

34.. Міронова Л.Н. Учение о цвете. Мінск : Вишейш. Шк., 1993. 464 с.

35. Смольницька О.О. Міфологеми жінки-змії і водяного божества у вибранній поезії Віри Вовк. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету,* 2017. Вип. 26. Т. 1. С. 69-72.

36.Сидоренко В.Д. Візуальне мистецтво відавангардних зрушень до новітніх сп рямувань. Розвиток візуального мистецтва України XX–XXI століть. *Інститут проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України.* Київ: ВХ (студіо), 2008. 187 с.

37. Скляренко Г. Современное искусство Украины. Портреты художников ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України. Киев: Huss., 2015. С. 344 с.

38. Стоян С. П. Культурно-історичні метаморфози символізму. Київ: *Міленіум*, 2014. 358 с.

39. Сосік О. Д. Витоки декадансу в європейському образотворчому мистецтві другої половини XIX – початку XX століття. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. 2018. № 28. С. 87-91.

40. Сергеев В. Seasons Вікторії Телетьєн. URL: http://www.shans.com.ua/?m=nr&in=592&ir=375
(дата звернення: 25.04.2024).

41. Символ vs образ: до питання термінологічної варіативності Національний ун-т «Львівська політехніка». URL:https://science.lpnu.ua/uk/terminologiya/vsi-vypusky/visnyk-no-842-2016/cymvol-vs-obraz-do-pytannya-terminologichnoyi (дата звернення: 3.04.2024).

42. Товтин Н. І. Феномен символу в мистецтві. *Освіта і наука.* 2021. № 1. С. 109-114.

43. Петрова І. В. Образ дзеркала у світовій художній культурі: узагальнення культурологічного досвіду. *Матеріали наукової конференції.* 2015. Т. 1. С. 49-51.

44. Удовіченко А. В. Зооморфна символіка в жіночих образах Вікторії Телетьєн. Курсова робота. Харків: 2022.

45. Український мистецтвознавчий дискурс. Рига: Izdevniecība «Baltija Publishing», 2020. 370 с.

46. Филоненко Б. То, что может стать лицом. *ПроАРТ. 2017.* № 43. С. 4.

47. Модернізм як мистецька філософія другої половини XIX - початку XX століття.Українська мова і література в школі : *Науково-методичний журнал.* 2019. Вип. № 6. С. 9-14.

СПИСОК ІЛЮСТРАЦІЙ

1. Сколопендра. 2016
2. Dragonfly. 2016
3. Лера. 2016
4. Little beast . 2016
5. Bio. 2016
6. Дівчина з ропухою. 2016
7. Дівчина з віслючком. 2016
8. Дівчина зі зміями. 2016
9. Оля. 2016
10. Троянди. 2016

ДОДАТОК А

АЛЬБОМ ІЛЮСТРАЦІЙ

1.

Іл. 1. В. Телетьєн «Сколопендра». 2016

2.

Іл. 2. В. Телетьєн «Dragonfly». 2016

3.

Іл. В.Телетьєн «Лера» 2016

4.

Іл. В.Телетьєн «Little beast», 2016

5.

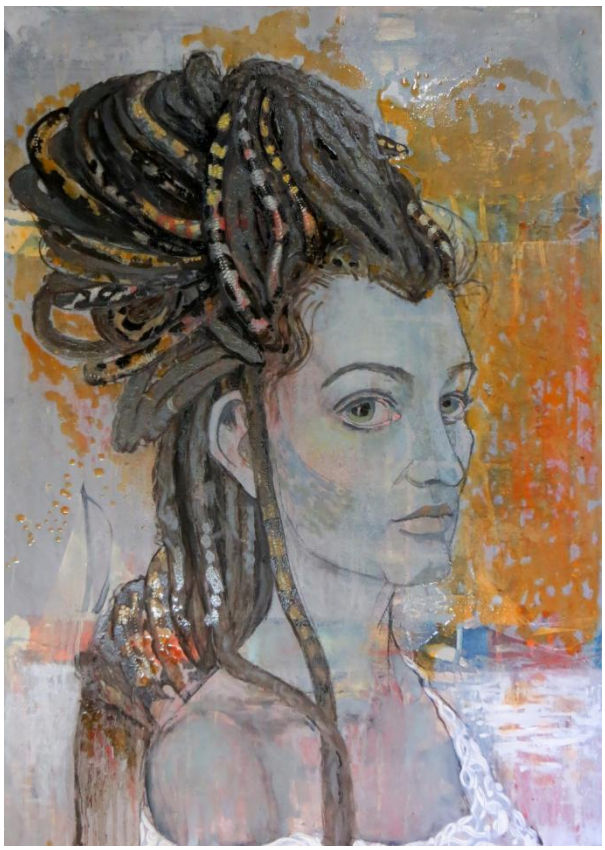
Іл. В.Телетьєн «Вио», 2016

6.

Іл. В.Телетьєн «Дівчина з рапухою», 2016

7.

Іл. В.Телетьєн «Дівчиеа з віслючком», 2016

8.

Іл. В.Телетьєн «Дівчина зі зміями», 2016

9.

Іл. В.Телетьєн «Оля», 2016

10.

Іл. В.Телетьєн «Троянди», 2016

ДОДАТОК Б

Інтерв’ю з Вікторією Телетьєн

19 жовтня 2022 року

Анна Удовіченко (Кореспондент): Як у ваше життя увійшла творчість?

Вікторія Телетьен: Батьки мені розповідали, що я тримала олівець раніше ніж почала розмовляти. В мене є дуже багато альбомів з дитинства. Пам‘ятаю фотки, де мені там ще мабудь року нема, а я вже сиджу з альбомом і якісь там каракулі малюю [посміхається], з дуже задоволенним обличчям. То я думаю, що творчість зі мною з самого дитинства. Все життя малюю.

Кор.: Кого Ви вважаєте своїми вчителями?

В.Т.: Насправді дуже багато людей я вважаю своїми вчителями, тому що це не тільки викладачі, а це ще й класичні художники. Я маю на увазі імпресіоністи, постімпресіоністи, яких я завжди копіювала. Також це мої однокурсники з якими ми один у одного піддивлялись і радили щось. Якщо говорити про імена, в художному училищі - Андрій Качанов і Георгій Бєро. В харківській академії - це Евгеній Котляр та Олег Омельченко. Поза стінами академії - Коломієць.

Кор.: То можна сказати, що художники імпресіоністи та постімпресіоністи вплинули на ваше мистецтво?!

В.Т.: Так, так можно сказати. Я думаю, що мій перший викладач в училищі Андрій Качанов привернув мою увагу до імпресіоністів. На уроки живопису він завжди нам приносив

книжки з імпресіоністами, Тулуз Лотрек, Еґон Шіле, якими захоплювався і це захоплення передав і мені.

Кор.: Що Вас зараз надихає та цікавить у мистецтві?

В.Т.: Якщо казати, що мене надихає для мого мистецтва, то мене продовжують надихати люди, образи. Я дуже люблю робити портрети! І навіть от зараз, почала нову серію, малюю на графічному планшеті. Декілька днів думала, що це має бути за серія, малювала ескізи, щось шукала, шукала … а потім зрозуміла, що це будуть знов портрети конкретних людей та вигаданих персонажів. Тобто ось так, портрети, люди. Людина [усміхнулась] продовжує мене надихати.

Кор.: Нещодавно у невеликому німецькому містечку Glauhau пройшла спільна виставка з Віолетою Терлигою. Який був концепт у виставки? Хто керував?

В.Т.: Так, відкриття були десь місяць тому. Віолета зараз перебуває у Німеччині, де вона познайомилась з галеристом. У Glauhau є старий кінотеатр, якому вже сто років і зараз він працює як галерейний простір.

Ми з Віолетою поспілкувались і вирішили зробити виставку на тему квітів, тому що і вона малює квіти зараз і я також, в мене був період з квітами. Назва виставки - «Загублені у садочку», присвячена українським дітям, які залишилися без дому, без батьків (тяжко зітхнула), а може взагалі втратили життя. Ми хотіли показати ближче німецькій спільноті українські реалії. Керували виставкою ми у двох, галерист допомагав трошки інформаційно. Виставка була благодійна. Ми продавали свої роботи, листівки, а на вході написали, що це благодійна виставка. На 50% з отриманих грошей буде закуплено

гуманітарки для дітей з Маріуполя. До речі з Віолетою ми робимо не перший раз виставки, тож це було не складно і досить цікаво.

Кор.: Чи плануються якісь виставкові проекти найближчим часом?

В.Т.: Можливо роботи з серії «Загублені у садочку» ми покажемо десь в Україні. Можливо у Львові, де я зараз. Я ще не шукала ніяких галерей, та поки що нема дат.

Кор.: Як під час війни змінилося Ваше творче життя?

В.Т.: Дуже змінилося. Я поїхала з Харкова. Також була вимушена виїхати з майстерні, бо приміщення вирішили переробити під хостели. В мене були творчі замовлення, які також скасувались через війну. Кожний тиждень я зустрічалась з художниками та ми малювали скетчі, начерки з натури і це також все припинилося. Але зараз усе потрохи відбудовується. Останнім часом з‘явились нові замовники. Зараз я більш впевнено починаю робити якісь художні серії. Місяць з початку війни я майже нічого не малювала, тільки хіба що картини по номерам [посміхається], щоб заспокоїти нерви. Потім потрошки, потрошки і почала працювати. Коли жила у Дніпрі три місяці, то малювала пейзажі, скетчі до виставки.

Насправді все змінилось, думаю і надалі буде змінюватись, подивимось …